

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ת"ת 5771 ספר 6' ע"פ 371

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: האם ניתן למחול ללא בקשת מחילה מהפוגע?

על פי הבן איש חי יש לומר, כי המקדים להכין את עצמו לראש השנה, כבר בימים הראשונים של חודש אלול, אף הקב"ה מתנהג עמו מידה כנגד מידה, ומעמידו ראשון בתור בדין ביום ראש השנה, עוד קודם שנהיה חרון אף, וכך יצא זכאי בדין.

***

כתב בספר עולת שמואל: לאחר שעם ישראל חטאו בחטא העגל פתח הקב"ה את פינקס העוונות לפני משה רבינו ובו חקוק חטאיהם של עם ישראל. והיו כתובים בו שני חטאים. האחד, שראו את מיטתו של משה רבינו פורחת באויר ולא התאבלו עליו, על אף שמסר את נפשו עבורם והוציאם מארץ מצרים, והעבירה השנייה שהיתה כתובה בפינקס היא חטא העגל.

אמר הקב"ה למשה: "לך רד כי שיחת עמך", שהם כפויי טובה, שלא יתאבלו על מיתתך על אף כל מה שעשית עבורם, ורק לאחר מכן אמר לו: "וסרו מהר מן הדרך" כלומר רק אחר כך הזכיר לו את עוון חטא העגל, אבל בתחילה הזכיר לו את העוון של "שיחת עמך" – הפגיעה במשה רבינו.

ואילו משה רבינו עונה להקב"ה: "חטא העם הזה חטאה גדולה ועשו להם עגל זהב", הוא לא מתייחס כלל על מה שפגעו בו, כי מחל על כבודו, ומבקש: "מחני נא מספרך אשר כתבת", כלומר תמחק אותי מספר העוונות בו נכתב שעם ישראל פגעו בו.

ועל כך משיב לו הקב"ה: "מי אֶשֶׁר חָטָא לִי אֶמְחֶנּוּ מִסְפְּרֵי". כלומר, גם את החטא שחטאו כנגדי בזה שעבדו עבודה זרה אמחה ואמחק להם, כמו שאתה מוותר על הפגיעה בכבודך אף אני אוותר על הפגיעה בכבודי ואמחל להם.

זו המעלה של המעביר על מידותיו, שעל אף שפגעו בו הוא מוחל ומעביר, בזה הוא פועל בשמים שגם הקב"ה מוחל ומעביר על מידותיו לא רק עבורו, אלא עבור כל כלל ישראל.

מִן הַחִידָא, תלמידו של האור החיים הקדוש, מביא את הסיפור על רבו:

באחד מדיני התורה בהם השתתף האור החיים הקדוש, הוא חייב עשיר גדול בדין. העשיר המחוצף, שלא היה מוכן לקבל עליו את הדין, החל לחרף ולגדף את הצדיק באופן מביש ובעזות מצח נוראה. כל זאת בעוד הרב מבליג ואינו משיב לו.

בתום המחזה המחפיר, ניגש אחד מחשובי הדיינים אל האור החיים הקדוש, ובקשו שימחל לאותו עשיר. ברם הרב השיב תכף ומיד ואמר: "באותו רגע שהעשיר זלזל בי והכלימני, מיד מחלתי לו בלב שלם, שכן שנינו בזוהר הקדוש (ויקרא דף כז:): שעוונות ישראל מכבידים, כביכול, על כנפי השכינה, וגורמים לה שלא להגן, לשמור ולהשפיע טובה וברכה על עם ישראל, כפי שאמר הנביא:

הגמרא במסכת כתובות (סב:) מספרת על התנא רבי חנינא בן חכינאי (ואגב הוא גם היה אחד מעשרה הרוגי מלכות, ומסופר עליו במדרש שכל ימיו היה יושב בתענית מגיל שתים עשרה עד תשעים וחמש, ואותו היום שהוציאו אותו להריגה היה בערב שבת, אמרו לו תלמידיו רבי, רצונך לטעום משהו לפני שתהרג, אמר להם עד עכשיו התענית, ועתה איני יודע באיזה דרך אלך ואתם אומרים לי לאכול ולשתות, התחיל בקידוש היום "ויכלו השמים" עד המילה "ויקדש" ולא הניחוהו לגמור עד שהרגוהו, יצאה בת קול ואמרה "אשריך רבי חנינא בן חכינאי שהיית קדוש ויצאה נשמתך בקדושה). היה זה בסופן של שבעת ימי המשתה של רבי שמעון בר יוחאי, וביקש ממנו רשב"י שימתין לו ימים מספר עד שיסיים את שבעת ימי המשתה וילך יחד עמו ללמוד תורה אצל רבי עקיבא.

אולם רבי חנינאי לא יתעכב אלא הלך מיד ללמוד תורה ושהה שם שתיים עשרה שנה ולמד תורה, ואחר שתיים עשרה שנה חזר לביתו וכשהגיע לעירו לא מצא את ביתו מחמת שהיו מלא בתים חדשים, ולכן הלך לשפת הנהר, והנה לעת ערב שמע שהיו אומרים לנערה אחת בת חכינאי בת חכינאי מלאי כדך ובואי נלך יחד, אמר לעצמו כנראה שזו היא בתי, והלך אחריה עד שהגיעה לביתו, ובאותו זמן אשתו היתה מנפה את הקמח והנה הרימה את העינים וראתה את בעלה ונבהלה מאוד והתעלפה ומתה מחמת הבהלה, עמד רבי חכינאי בתפילה לפני ה' יתברך ואמר רבונו של עולם עניה זו שהסקימה לשבת בודדה וגלמודה במשך שתיים עשרה שנה כדי שהעלה יעסוק בתורה, זו שכרה? אנא החזר לה את נשמתה, ושמע ה' יתברך לתפילתו והחזיר לה את הנשמה, וחייתה כבתחילה.

שואל רבינו יוסף חיים ז"ע בספרו בן יהוידע, מדוע הגמרא הוצרכה להוסיף לנו את הרישא שהמעשה הזה היה בזמן שבעת ימי המשתה של רשב"י והוא לא המתין לרשב"י הרי עיקר החידוש הוא בסופו שלומדי תורה יש בכוחם להחיות מתים?

אולם אומר רבינו יוסף חיים כי הקב"ה ישלם מידה כנגד מידה ואינו מקפח שכר בריה, וכיון שהוא הלך מיד ללמוד תורה ולא המתין לרשב"י, אע"פ שזה הרבה יותר נח ונעים ללכת עם מישהו בדרך, זכה שגם הקב"ה יקבל את תפילתו מיד ולא איחר את בקשתו.

כמו כן בענין ראש השנה, הגמרא בראש השנה (ה) מביאה: אמר רב חסדא: מלך וציבור – מלך נכנס תחילה לדין, שנאמר "מִשְׁפָּט עֲבָדוֹ וּמִשְׁפָּט עַמּוֹ". מאי טעמא? – אי בעית אימא: לאו אורח ארעא למיקם מלכא אבראי, ואיבעית אימא: מקמי דליפוש חרון אף.

נמצא, כי מי שנידון בתחילת היום, יש יורת סיכוי שיצא זכאי כי עדיין אין חרון אף בשמים, ולכן כדאי לנו שיקדימו את דיננו אולם כיצד עושים זאת?

עונותיכם הטו אלה וחטאותיכם מנעו הטוב מכם' (ירמיה ה', כ"ה). לכן מחלתי לו בו ברגע, כדי להקל מחומרת עוונותי.

על פי זה ביאר מרן החיד"א את דברי חז"ל (ראש השנה ז'): "כל המעביר על מידותיו מעבירים לו על כל פשעיו" – בכך שאדם מוחל, מוותר ומעביר על העוון, כביכול, הוא גורם שלא יהיה צער לשכינה. ולכן, מדה כנגד מדה, מעבירים לו על כל פשעיו, כדי למעט יותר את צערה של השכינה מפני עוונותיו [דבש לפי (מערכת מ אות כג), צווארי שלל (הפסטר וילך), מראית עין (סוף מסכת ברכות ועוד)]. ועל אף ששם כתב שה'אור החיים' הקדוש ספר זאת על 'חכם אחד', אין זה אלא מדרך ענווה, שלא רצה לספר זאת על עצמו].

כמו כן מסופר על אביו של הרה"ק רבי אהרן הגדול מקרלין ז"ע שמו היה רבי יעקב והיה משמש כשמש בבית המדרש בעיר יאניווא שליד פינסק ושימש שם כשליח הציבור. קרה פעם, שבעת עמדו לפני העמוד ביום הכיפורים בתפילת ערבית האריך מאוד בתפילת הלחש עד כדי שכל הקהל סיימו כבר את התפילה והוא עדיין עמד בתפילתו, כשגמר תפילתו נגש אליו גביר אחד מראשי הקהל וסטרו על לחיו שני פעמים ואמר אליו: איך אתה מעיז להאריך כל כך בתפילתך עד שכל הקהל ימתינו עליך?

ר' יעקב לא הגיב כלל ולא ענה כלום אלא חזר למקומו בשלש פסיעות והתחיל בתפילת "יעלה". לרבים מהקהל חרה להם הדבר היטב איך בא גביר ומבזה את השמש לפני עם ועדה, אך מפאת כבוד קדושת היום כי נורא הוא לא הגיבו דבר.

במוצאי יום הקדוש בא אל בית השמש איש אחד מהנגידים שבעיר ואמר אליו: בבקשה ר' יעקב תמכרו לי את הזכות של הביזיונות מסטירת הלחי שסטרו לכם אותו ראש הקהל אחר התפילה, ואתה לא ענית לו כלום. כל מה שתמצאו אתן לכם עבור זה. ענה לו ר' יעקב: האמינו לי אבל אין לי מה למכור לכם כי תיכף ומיד בטרם שחזרתי אל העמוד מחלתי לו במחילה גמורה בלי שום תרעומות כלל, כי בוודאי אין זה מן היושר והצדק שכל הקהל ימתינו לשמש.

באותו יום כיפור נתבשר ר' יעקב שבזכות מעשה זה יזכה לבן אשר יאיר את עיני כל ישראל ויחזיר את העם בתשובה שלימה לאביהם שבשמים ואכן כן היה שבפרוס השנה נולד לו בנו הרה"ק רבי אהרן.

אלא שיש להעיר על שני הסיפורים שהזכרנו גם על האור החיים הקדוש וגם על רבי יעקב אביו של רבי אהרון, שכן, הוכיח רבי איצלה בלאזר זצ"ל בספרו כוכבי אור מהסיפור עם רב והקצב שלא ניתן למחול עם הפגוע לא בא לבקש סליחה על כך.

וכך מספרת הגמרא (יומא פז): קצב אחד ביזה את רב, והנה הגיע ערב יום כיפור, והקצב לא בא לבקש מחילה מרב (וידועים דברי הגמרא שעל עבירות שבין אדם למקום, יום הכיפורים מכפר, אך על עבירות שבין אדם לחברו, אין יום הכיפורים מכפר עד שירצה את חברו). רב ראה, שאותו קצב לא הגיע לבקש סליחה... הלך רב ועשה מעשה, אזר מותניו והלך אל חנותו של הקצב.

בדרך לחנותו של הקצב... פוגש אותו רב הונא ושואל אותו: "להיכן הרב הולך? עוד כמה שעות יום הכיפורים?! משיב לו רב: "אני הולך להתפייס עם הקצב". אמר על כך רב הונא: "אזיל אבא למיקטל נפשא".

רב מגיע לקצב, נעמד על מפתן הדלת אולם הקצב בשיא חוצפתו מתריס כנגד רב ואומר לו: "לך מכאן - אין לי עסקים איתך!"...

מספרת הגמרא, שרב הלך לדרכו והקצב המשיך בעבודתו, באותו זמן ביקע הקצב ראש של בהמה באמצעות גרזן, וחתיכה מראשה של הבהמה ניתזה על ראשו והרגה אותו במקום. הוא הלך לעולמו בערב יום הכיפורים...

מוכיח רבי איצלה בלזר מכך שהטריח רב את עצמו לבוא לחנותו של הקצב כדי שיבקש ממנו מחילה, ולא הסתפק בכך שימחל לו, הרי לנו שלא מועילה מחילה אלא אם כן בא הפוגע וביקש סליחה על כך.

וצריך עיון מהמעשה הנזכר הן על האור החיים הקדוש והן על רבי יעקב אביו של רבי אהרון הגדול מקרלין שהסתפקו במחילה ללא בקשת סליחה.

אלא שיש לשאול על יסוד דבריו של רבי איצלה בלזר, מהגמרא במגילה (כח): שאלו תלמידי את רבי נחוניא בן הקנה: במה הארכת ימים? א"ל: לא עלתה על מטתי קללת חברי כי הא דמר זוטרא כי הוה סליק לפורייא אמר שרי ליה מריה לכל מאן דצערן.

ופירוש המהרש"א בחידושי אגדות, שכל היום היה ממתין שיבוא חברו לפייסו, ועל דרך זה אמר דוד: "עד מה כבודי לכלימה וגו'", שמכלימים אותו כל היום, ומסיים: "בשלוס יחדיו אשכבה ואישן". שאני מוחל לו.

וכ"כ המשנה ברורה (סימן רל"ט סק"ט) גם ראוי למחול לכל מי שחטא כנגדו וציערו ובזכות זה האדם מאריך ימים. עכ"ל.

וא"כ צ"ע האם מועילה מחילה ללא שיבקש הפוגע סליחה?

ונראה ליישב על פי מה שכתב בספר חסידים (סי' תקע"ג), שאע"פ שהאב מוחל אין זה מחילה ומה שאמרו האב שמחל על כבודו כבודו מחול מדיני אדם אבל בדיני שמים חייב. עכ"ל. ובפי' ברית עולם להחיד"א על הס' חסידים כתב, דבהכי נוחא מה שאמרו חז"ל דיעקב נענש כ"ב שנה על ביטול כיבוד אב. ויש להעיר על יצחק שהוא עצמו ציוה וישלח יעקב וילך חתה למה לא מחל לו כבודו שלא יענש יעקב? ועפ"י דברי הס' חסידים נוחא דגם יצחק מחל ואהני לדיני אדם, אבל אכתי פשו דיני שמים והקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה ולכן נענש כ"ב שנה שפירש יוסף ממנו ונצטער מאד.

לפי זה יש לומר, כי אדם המוחל לחבירו שפגע בו, מועיל להצילו מדיני אדם שלא יענש כאן בעולם הזה, אולם אכתי צריך בשביל לכפר לו בדיני שמים לבוא ולבקש סליחה. ורב רצה שאותו קצב לא יענש אף בדיני שמים לכן המציא עצמו אליו כדי שיבקש סליחה ויתכפר לו אף בדיני שמים.

וכיסוד הזה מצינו במשנה בבא קמא (צב): החובל בחבירו אע"פ שהוא נותן לו דמי נזק צער ריפוי שבת ובושת, אין נמחל לו עד שיבקש ממנו מחילה. שנאמר "ועתה השב איש כי נביא הוא ויתפלל בעדך", ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי, שנאמר "ויתפלל אברהם אל האלוקים וירפא אלוקים את אבימלך".

ומבואר דלמדים אנו ממעשה דאברהם ואבימלך ב' דינים: א. חיוב בקשת מחילה למרות תשלום הממון. ב. שלא יהיה הנפגע אכזרי מלמחול.

אמנם לא ברור לכאורה כיצד למדים מהפסוק "ועתה השב וכו'", שיש חובה לבקש מחילה?

וכתב בעל התוס' יו"ט בפירושו על הרא"ש (פלפולא חריפתא סי' ט"ז סק"מ): שהקב"ה ציווה לאבימלך שיבקש מאברהם שיתפלל בעדו, וממילא מונח בכך שיבקש ממנו שימחול לו, דאיך יתכן שיבקש ממנו שיתפלל בעדו ולא יקדים לבקש ממנו שימחול לו, ומדחצריך הקב"ה שיבקש כן, שמע מינה דבלאו הכי אין נמחל לו.

ולכאורה יש לתמוה להיפך, מאחר שיפייס את אברהם, מדוע זקוק הוא גם לתפילה, והרי החטא היה שציער לאברהם וא"כ אין צורך אלא בפיוס ותו לא, ומדוע יש לו לבקש שיתפלל בעדו והיה צריך לכאורה ה' לומר לו "ועתה השב איש ופייסהו"?

וכתב הנצי"ב בעמק דבר: דמכאן למדנו שהחוטא בין אדם לחבירו נחשב לו לחטא גם בין אדם למקום, וכשמתפייס האדם הנפגע עדיין זקוק הוא לבקש לכפרה מהקב"ה, ומשום כך נצרך לתפילת אברהם שימחול לו גם הבורא.

נמצא כי גם אם אדם מוחל למטה, עדיין אין זה מוכיח שנמחל לו אף חטאו למעלה בשמים, וצריך להתפלל ולבקש שימחך העוון שם למעלה.

ובזה יבואר, מה שכתב בספר חסידים (סימן י"א): אין חסיד אלא מי שעובר על מידותיו. כשבאין בני אדם בפניו אשר חטאו ועשו לו שלא כהוגן, ועתה מתחרטים ומבקשים מחילתו ממנו, ומה שיש בידם לתקן מהמעוות אשר עשו הם מתקנים, ועל אשר לא יוכלו לתקן מתחרטים ומבקשים מחילתו, ואומרים לקבל דין עליהם ככל אשר יגזור עליהם. וכשרואה זה אשר בידו לעשות להם רעה ולהשיב להם גמולם, מוחל להם בלב שלם ואינו עושה עמהם רעה, מפני זה נקרא חסיד, שנאמר (ירמי' ג יב) שובה משובה ישראל וגו' ולא אפיל פני בכס כי חסיד אני. וכן בני יעקב כשחטאו ליוסף מחל להם ולא שלם להם גמולם. וזה שורש החסידות שצריך לעשות לפנים משורת הדין בכל דבר, שנאמר (תהלים קמה יז) וחסיד בכל מעשיו.

והעיר החיד"א בספרו ברית עולם, אם ככה מדוע נענשו על עשרה הרוגי מלכות, הרי נמחל להם חטאם? והשיב שהשבטים חטאו בשתיים, ויוסף מחל על עצמו וכלפי שמיא לא נמחל.

הרי לנו כי אף שיוסף מחל על חטאו, אולם עדיין הקב"ה לא מחל על החטא, ולכן היו צריכים כפרה של עשרת הרוגי מלכות.

מסופר בספר 'תולדות אדם' (פרק יא): רבי יחזקאל פיבל, המגיד מוילנא זצ"ל, כתב ששמע מהגאון רבי חיים מוואלאז'ין זצ"ל,

שכאשר היה אחיו הגאון המופלא ובי זלמלה מוילנא זצ"ל נבן ארבע עשרה, נודע שמו לתהילה כחריף ובקי בכל התורה כולה. שקד על תלמודו בבית המדרש הגדול בוילנא, ויהודי ראה כבוד לעצמו להשמיע באזניו מחידושו ולקבל הסכמתו. ניגש ואמר: "באתי לומר לך פירוש חדש ואמיתי במשנה במסכת דמאי". דמאי, כידוע, הם פירות עם הארץ שיש לעשרם. אדרבה, מכל מלמדי השכלת.

פתח הלה וגיבב דברים, תצילנה האזניים. לא הבין פשוטה של משנה, הקשה קשיות של תוהו ותרוץ תרוצי בהו.

נענה רבי זלמלה בבדיחותא: "פרותיך פרות דמאי". בהברה ליטאית בה מתחלפת שי"ן ימנית בשמאלית, כאלו אמר: 'פרושך פרוש עם הארץ'. נבון הלה, והלך.

בלכתו, הכהו לבו: מה עשיתי, הכלמתי יהודי! היה עלי להעמידו על האמת, לפקוח עיניו בביאור דברי המשנה. מדוע התלוצצתי עליו?

בכה בכי רב, סגר את הגמרא, והלך לחפשו כדי לבקש מחילתו ולפייסו. הלך מבית מדרש לבית מדרש, חקר ודרש: הראיתם איש שכזה וכוה תארו. איש לא ראהו, איש לא הכירו. הלך בשווקים וברחובות, פקד אכסניות, ולא מצאו. מרוב צער, - חלה.

ריחם עליו חותנו רבי מיכל פעסלס ז"ל ודיבר עם אדם חכם ונבון שיפקח צערו. כיון שהפיץ בכל מקום תארו של אדם, התחזה הלה בדמותו והתייצב לפני רבי זלמלה. אמר: "התכירני?" אמר: "לא".

אמר לו: "הרי אומרים שזיכרון מופלא לך, ואיך לא תכירני? לפני כמה זמן אמרתי לך פרוש נפלא במסכת דמאי".

אורו עיני רבי זלמלה: "האתה הוא?", כבר עמד להתנפל לפניו ולבקש סליחתו, אבל עינו לא הטעתו. אמר לו: "השם עד ביני ובינך, האתה הוא אם לאו?"

לא מלאו לבו להכחיש, והודה על האמת. מתחזה הוא.

קרא רבי זלמלה בנהמת לבו: "כמעט והכשלתי! הייתי מבקש ממך מחילה ונרגע, בעוד עווני בתקפו!"

בכה באין הפוגות, וכבר חשב ללכת לכל בתי הכנסיות והמדרשות, לעלות על הבימה ולהתוודות ולבקש מחילה בלב נשבר, פן ואולי ימצא שם אותו אדם ויסלח...

נודע הדבר לרבו, הגאון מוילנא זצ"ל, וקרא לו. הראהו מה שכתב ה"חובות הלבבות" (שער התשובה פרק י'), שאם חטא אדם לחברו ועשה כל שביכולתו לאתרו ולמצאו כדי לבקש מחילתו ולא עלה בידו, ייתן הבורא יתברך בלב הלה למחל לו באשר הוא שם, ושקטה רוחו.

***

כתב בספה"ק ראשית חכמה (שער הענוה - פרק שלישי): וכתב הרב יצחק דמן עכו ע"ה, ששמע מפי רבי מאיר תלמידו של הרב יוסף גיקיטי"לייא ע"ה שאמר לו רבו הרב יוסף גיקיטי"לייא ע"ה, כי האיש אשר ידבנו לבו לתקן מידותיו ולישר דרכיו ומעשיו ולרדוף אחרי הענוה בתכלית השלמות להיות עלוב ולא יעלוב שומע חרפתו ולא ישיב מיד תשרה עליו השכינה ולא יצטרך ללמוד מבשר ודם, כי רוח אלהים תלמדנו.

בזה נבוא ונבאר, מצינו כי מהאבות הקדושים רק אברהם ויוסף למדו מפי הקב"ה, שכן יצחק למד מפי אברהם, יעקב למד מפי יצחק, והשבטים למדו מפי יעקב. לעומת זאת אברהם איבנו לא היה לו ממי ללמוד, ולמד מפי השכינה הקדושה. כמו כן יוסף הצדיק שהיה כ"ב שנה במצרים, ולא היה לו אז ממי ללמוד, בודאי למד מפי השכינה הקדושה.

ועל פי דברי הראשית חכמה יש לבאר, אומר מדרש הגדול (בראשית כ', י"ז): ילמד כל אדם דרך ארץ מאברהם, שאבימלך לקח ממנו את שרה, וכי יש לך דבר קשה יותר מזה שנוטלין אשתו של אדם בעל כרחו? ואף על פי כן כיון שביקש ממנו אבימלך מחילה, מחל בלבב שלם, ולא דיו שמחל לו אלא אף ביקש עליו רחמים. שנאמר "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אַבְיִמֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאִמְהַתּוֹ וַיֵּלֶדוּ".

ומובא בפסיקתא רבתי (פרשה כט) "מי יתנך כאח לך" (שה"ש ח' א'), כאיזה אח? לא כקין להבל קין הרג את הבל, ולא כישמעאל ליצחק ישמעאל שונא את יצחק, ולא כעשו ליעקב עשו שונא ליעקב. ולא כאחי יוסף ליוסף, אחי יוסף שונאים את יוסף. אלא כיוסף לאחיו, אחר כל הרעות שעשו לו, מה כתיב "ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וגו'" (ויחי נ' כ"א), ונחמם ואמר להם דברים שמתקבלין על הלב. ומה עשרה נרות לא יכלו לכבות נר אחד, נר אחד האריך יכול לכבות לעשרה! וינחם אותם וידבר על לבם.

אמרו לו ישראל: דבון של עולם בא וראה ליוסף, אחר כל הרעות שעשו לו אחיו הוא עומד ומנחם אותם ומדבר על לבם, אף אנו יודעים שהחרבנו את ביתך בעוונותינו, הרגנו את נביאינו ועברנו כל המצות שבתורה, אלא מי יתנך כאח לך. אף אסף הנביא אמר: "רועה ישראל האזינה נוהג כצאן יוסף וגו'" (תהלים פ' ב'), אמר להם הקדוש ברוך הוא: ביוסף אתם מבקשים אותי, כיוסף אני נעשה לכם, מה עשה יוסף לאחיו נחם אותם ודיבר על לבם, אף אתם "נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם דברו על לב ירושלים". ע"כ.

נמצא כי אברהם איבנו ויוסף הצדיק מסמלים את הנעלבים ואינם עולבים, וגילה לנו הראשית חכמה ששכרם שזוכים ללמוד ישירות מפי בורא עולם, לכן אברהם ויוסף למדו ישירות מפי בורא עולם.

עוד נבאר בזה, מובא בזה"ק (תרומה דף קע:) על הפסוק (בשלח י"ד, ט"ו) "דבר אל בני ישראל ויסעו", הוי קשיא קמי קודשא בריך הוא למעבר על דינא למקרע לישראל ימא דסוף, מה כתיב (שם, כד) "ויהי באשמורת הבקר", אשגח קודשא בריך הוא בזכותא דאברהם דאקדים בצפרא למעבד רעותא דמאריה, כדכתיב (וירא כ"ב, ג) וישכם אברהם בבקר, כדן אהדר ימא וערקו מיין קמיהו דישראל, דכתיב (בשלח יד, כז) וישב הים לפנות בקר לאיתנו, כתיב הכא לאיתנו, וכתביב התם (תהלים פ"ט, א') משכיל לאיתן האזרחי, ע"כ דבריו. וכן הוא במדרש (שמו"ר כא, ח). עוד איתא במדרש (מדרש תהלים קיד, ט) שנקרע הים בזכות יוסף, שנאמר (תהלים ק"ד, ג) הים ראה וינס, ארונו של יוסף ראה, דכתיב ביה (וישב ל"ט, י"ב) וינס ויצא החוצה.

הרי מבואר שנקרע הים בזכות אברהם ובזכות יוסף.

ויש לומר כי הים לא רצה להיבקע בפני בני ישראל בטענה של "הללו עובדי עבודה זרה והללו עובדי עבודה זרה" (ילקוט שמעוני בשלח רמז רל"ב), וממילא אינם ראויים שיבקע הים עבורם. אולם בזכות אברהם ויוסף שהעבירו על מידותיהם אף הקב"ה העביר על מידותיו ובקע את הים לפניהם.

זמני השיעורים הקבועים של הרב איתי בן אהרון שליט"א

יום	מקום	שעה
ראשון	בית הכנסת מאורות משה רחוב ריקאנטי רמות	10:45 בבקר
ראשון	בית הכנסת היזדים אדוניהו הכהן 26 שכונת הבוכרים	2:00 בצהריים (2:40 תפילת מנחה)
שני	בית הכנסת יד שלמה רחוב יונתן בן עוזיאל 4	11:00 בבקר
שני	בית הכנסת מוסיוף רחוב יואל	3:30 בצהריים
שלישי	רדיו שובה ישראל ניתן לשמוע גם במספר 023743001	7 בערב
שלישי	בית הכנסת חזון יעקב בורוכוב רחוב דוד 21שכונת הבוכרים	8:15 בערב
רביעי	בית הכנסת בית יעקב סירת גולני 7 פסגת זאב מרכז	10:00 בבקר
רביעי	בית הכנסת בית יצחק גבירצמן 5 פסגת זאב מזרח	11:00 בבקר
חמישי	בית הכנסת בית יעקב סירת גולני 7 פסגת זאב מרכז	10:00 בבקר
חמישי	בית הכנסת בית יצחק גבירצמן 5 פסגת זאב מזרח	11:00 בבקר
חמישי	בית הכנסת סילוורה רחוב חיים ולירו (ליד שוק מתנה יהודה)	6:15 אחר הצהריים
שישי	רדיו שובה ישראל ניתן לשמוע גם במספר 023743001	9:15 בבקר